

NGUYỄN THỊ BÍCH NGOAN\*

## CÁC TỔ CHỨC TÔN GIÁO THAM GIA ỨNG PHÓ VỚI THIÊN TAI VÀ BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU GÂY RA Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

**Tóm tắt:** Các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam hiện nay đang tham gia tích cực vào các hoạt động khắc phục những rủi ro do thiên tai và biến đổi khí hậu gây ra. Về mặt tinh thần, các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam tham gia chăm sóc đời sống tinh thần, tâm linh tôn giáo, xoa dịu các nỗi đau, mất mát do thiên tai và dịch bệnh gây ra, giúp cho việc ổn định tâm lý và phục hồi đời sống của người dân tốt hơn sau những thảm họa. Về mặt vật chất, các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam tăng cường phối hợp với các ban, ngành của chính quyền, Ủy ban Mặt Trận tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể hỗ trợ vật chất cho người dân khắc phục các rủi ro do các thiên tai, sự cố môi trường và các hiện tượng thời tiết bất thường, khắc nghiệt do biến đổi khí hậu gây ra.

**Từ khóa:** Tôn giáo; khắc phục; thiên tai; biến đổi khí hậu; Việt Nam.

### 1. Các tổ chức tôn giáo tham gia chăm sóc đời sống tinh thần cho người dân vùng thiên tai, dịch bệnh

Các thảm họa do thiên tai như bão, lũ lụt, dịch bệnh, sạt lở đất, hạn hán và nắng nóng bất thường, cháy rừng, rét đậm rét hại kéo dài, v.v... có tác động lớn tới toàn bộ đời sống cộng đồng bị ảnh hưởng cả về mặt đời sống tinh thần và vật chất. Về đời sống tinh thần, những thảm họa có thể khiến người dân trở nên căng thẳng, đau buồn, mất niềm tin và hy vọng, suy sụp và mất phương hướng. Việc khắc phục các rủi ro thiên tai, hồi phục lại sức sống của các cộng đồng dân cư bị

---

\* Viện Nghiên cứu Tôn giáo, Viện Hàn Lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

Bài viết được hoàn thiện từ chuyên đề trong đề tài cấp Bộ: *Tôn giáo với bảo vệ môi trường và ứng phó biến đổi khí hậu ở Việt Nam* do TS. Vũ Thị Thu Hà (Viện Nghiên cứu Tôn giáo) làm chủ nhiệm.

Ngày nhận bài: 13/9/2021; Ngày biên tập: 15/10/2021; Duyệt đăng: 29/10/2021.

ảnh hưởng bởi các thảm họa vì thế cần phải chú ý tới cả khía cạnh hỗ trợ về mặt tinh thần. Trong những hoàn cảnh này, vai trò của các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam góp phần rất quan trọng trong việc hỗ trợ về mặt tinh thần cho những người dân chịu các hậu quả rủi ro do thiên tai gây ra.

Thực tế nhiều năm nay đã cho thấy, các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam đã và đang tích cực tham gia vào các hoạt động hỗ trợ về mặt tinh thần, chăm sóc đời sống tâm linh tôn giáo cho người dân mỗi khi gặp thiên tai bão lũ và dịch bệnh. Tại Việt Nam, nhất là ở miền Trung thường diễn ra lũ lụt, gây nên những thiệt hại nghiêm trọng cho người dân. Trận lũ lụt lịch sử gần đây nhất là vào tháng 10/2020 với 02 đợt mưa lũ lớn kéo dài ở khu vực miền Trung từ ngày 06-13/10/2020 và từ ngày 16-20/10/2020. Các đợt mưa lũ và bão số 9 trong tháng 10/2020 đã làm 237 người chết, mất tích và gây thiệt hại về kinh tế khoảng 28.005 tỷ đồng<sup>1</sup>. Nhiều lãnh đạo và tổ chức của các tôn giáo ở Việt Nam đã đồng tâm kêu gọi cộng đồng tín đồ hãy cầu nguyện cho đồng bào bị lũ lụt ở miền Trung trong năm 2020, cầu xin những đấng thiêng liêng của mình chở che, đem lại bình an cho người dân, an ủi những gia đình bị thiệt hại nặng nề và cầu nguyện cho các đấng thiêng tôn giáo đón nhận vong linh những người xấu số bị thiệt mạng trong thiên tai. Hoạt động cầu nguyện này đã được các tổ chức tôn giáo triển khai rộng khắp ở nhiều cơ sở tôn giáo khác nhau trên cả nước. Trong đêm ngày 17/10/2020, Tu viện Khánh An của Phật giáo ở Thành phố Hồ Chí Minh đã tổ chức đêm thắp nến cầu nguyện hướng về đồng bào lũ lụt miền Trung. Các tín đồ Phật giáo đã cầu xin Đức Phật và Đức Bồ Tát Quán Thế Âm mang lại bình an cho mọi người. Các thành viên tham gia buổi lễ cũng bày tỏ sự đồng cảm, thể hiện tinh thần tương thân tương ái với những người dân ở vùng lũ lụt. Ngày 25/10/2020, tại Thiền viện Vạn Hạnh (Phù Đổng Thiên Vương, P8, Thành phố Đà Lạt, tỉnh Lâm Đồng), nhiều chức sắc Phật giáo và hơn 300 tín đồ Phật giáo đã tham gia buổi lễ cầu nguyện quốc thái dân an và cầu siêu cho các chiến sĩ, nạn nhân tử vong trong thiên tai ở các tỉnh miền Trung. Từ ngày 21-22/11/2020, chùa An Giạ ở xã Triệu Độ, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị, đã tổ chức Đại Pháp đàn cầu nguyện “Miền Trung Thân Thương”, trong đó có các nghi lễ cầu siêu cho nạn nhân

và các chiến sĩ đã tử nạn khi tham gia chống bão lũ. Ngày 12/10/2020, Ủy ban Bác ái Xã hội Caritas Việt Nam đã ra *Thư kêu gọi cầu nguyện và cộng tác cứu trợ nạn nhân lũ lụt*. Các giáo phận Công giáo trên cả nước cũng đồng loạt ra thư kêu gọi cầu nguyện và cứu trợ đồng bào miền Trung bị lũ lụt. Trong các thánh lễ diễn ra vào thời điểm này cũng có nội dung cầu nguyện, xin Thiên Chúa thương xót đón nhận những người đã qua đời và an ủi những người đang đau buồn trước sự ra đi của người thân. Trong thư kêu gọi *Về việc cứu trợ đồng bào miền Trung gặp lũ lụt* của Ban Điều hành Tổng hội Hội thánh Phúc Âm Toàn Việt Nam ngày 16/10/2020, cũng kêu gọi toàn thể tín đồ của hội thánh dốc lòng kiêng ăn cầu nguyện để Đức Chúa Trời cứu giúp đồng bào miền Trung khỏi thảm họa lũ lụt. Các tổ chức tôn giáo khác cũng đều thực hiện các hoạt động nghi lễ tưởng niệm, cầu nguyện xin tai qua nạn khỏi cho đồng bào miền Trung bị ảnh hưởng bởi bão lũ lịch sử năm 2020.

Cùng với các hoạt động nghi lễ cầu nguyện, các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam còn cử các đại diện lãnh đạo tôn giáo của mình trực tiếp tới thăm hỏi và trao quà cho các gia đình và cộng đồng vùng gặp thiên tai. Sự hiện diện của các chức sắc tôn giáo giúp cho các cá nhân, gia đình và cộng đồng đang bị tổn thương do thiên tai vơi bớt đi lo lắng, căng thẳng, từ đó giúp họ có thể phục hồi tốt hơn đời sống của mình. Trong đợt bão, mưa lũ lịch sử vào tháng 10/2020, Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã tổ chức nhiều đoàn bao gồm các chức sắc và tín đồ Phật giáo từ các vùng miền đi cứu trợ. Tới các điểm lũ lụt, các đoàn Phật giáo còn tổ chức trì tụng kinh cầu bình an cho nhân dân vùng lũ. Nhiều tăng ni Phật giáo không ngần ngại dầm mình trong nước tới tận nơi gặp gỡ, chia sẻ và động viên mọi người. Giáo hội Công giáo Việt Nam cũng tổ chức nhiều đoàn đi thăm hỏi, chia sẻ với đồng bào bị lũ lụt ở miền Trung. Trong các đoàn có sự hiện diện của nhiều chức sắc cấp cao của Giáo hội như các giám mục, linh mục của Hội đồng Giám mục Việt Nam, các giám mục, linh mục của các giáo phận và giáo xứ. Nhiều hội thánh Tin Lành ở Việt Nam cũng cử các đại diện của mình tới tận nơi thăm hỏi người dân vùng lũ. Ví dụ, trong tháng 10/2020, Mục sư Nguyễn Hữu Thượng Thanh - đại diện cho Tin Lành tỉnh Thừa Thiên - Huế cũng trực tiếp đến huyện Quảng Điền trao quà cứu

trợ và động viên tinh thần người dân. Tháng 11/2020, Hội thánh Liên hữu Cơ Đốc Việt Nam cũng cử đoàn cứu trợ tới nhiều nơi của tỉnh Quảng Ngãi để trực tiếp trao quà và động viên tín đồ cũng như người dân gặp thiên tai ở đây. Các tổ chức tôn giáo khác cũng cử nhiều đoàn thăm hỏi, động viên và trao quà cho bà con vùng lũ lụt, thể hiện sự ân cần thăm hỏi, chia sẻ với những mất mát và sự động viên, đồng hành cùng người dân vùng lũ lụt vượt qua khó khăn.

Hoạt động hỗ trợ tinh thần, chăm sóc đời sống tâm linh của các tôn giáo ở Việt Nam càng có ý nghĩa hơn đối với người dân ở trong hoàn cảnh dịch bệnh Covid-19 như hiện nay. Trong bối cảnh dịch bệnh Covid-19 có diễn biến phức tạp ở Việt Nam, nhất là khi có biến thể Delta xuất hiện, đã khiến số bệnh nhân tử vong tăng cao. Việc thực hiện các nghi lễ an táng cho người quá cố trong thời điểm này có nhiều hạn chế hơn so với phong tục thường diễn ra trước đây. Các nạn nhân tử vong vì Covid-19 ra đi khi không có người thân bên cạnh, không có lễ tang. Chính vì thế những người thân trong gia đình, dòng họ và hàng xóm, bạn bè sẽ thấy đau buồn, xót xa hơn. Nhờ có sự tham gia của các tổ chức tôn giáo, thành tâm cầu nguyện và tận tình làm các nghi lễ an táng cho các nạn nhân này nên người dân cảm thấy an tâm hơn về mặt tâm linh tôn giáo và vơi bớt đi nỗi đau buồn. Hơn nữa, việc các tôn giáo ở Việt Nam quan tâm tới an táng cho nạn nhân tử vong vì Covid-19 còn góp phần quan trọng vào bảo đảm vệ sinh môi trường. Ngày 9/8/2021, Ban Thường trực Hội đồng Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam đề nghị Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo các tỉnh, thành phố, các chùa, cơ sở tự viện trong cả nước thiết lập trai đàn cầu siêu cho các vong linh nạn nhân tử vong vì Covid-19 được siêu sinh theo nghi lễ trang nghiêm, truyền thống văn hoá dân tộc. Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam các tỉnh, thành cũng phối hợp với chính quyền địa phương sắp xếp các chùa có tháp thờ tro cốt tiếp nhận miễn phí, thờ phụng trang nghiêm, quản lý chặt chẽ, có danh sách cụ thể các hũ tro cốt của các nạn nhân tử vong do Covid-19 trong thời gian này. Nhiều chùa Phật giáo ở khu vực phía Nam đã nhận giúp cho người nhà nạn nhân tro cốt, sau đó tu sĩ Phật giáo đã thực hiện các nghi lễ tụng kinh, cúng và an táng. Sau khi ổn định tro cốt, đại diện nhà chùa sẽ gửi ảnh cho gia đình, người thân biết và an tâm. Chùa Long Hoa ở

số 44 Trần Minh Quyền, phường 11, quận 10 còn được Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh chọn làm nơi thờ tạm tro cốt của người dân qua đời vì Covid-19 mà chưa có thân nhân tiếp nhận, hoặc thân nhân đang ở trong các khu phong tỏa, cách ly, điều trị có nguyện vọng để tạm trong chùa theo tín ngưỡng tôn giáo. Ban Từ thiện xã hội của Giáo hội Phật giáo Việt nam Thành phố Hồ Chí Minh cũng hỗ trợ áo quan miễn phí cho cả người dân qua đời vì Covid-19 và những người dân không may qua đời trong lúc thực hiện giãn cách xã hội khi mà không có người thân bên cạnh hoặc người thân đang ở trong khu phong tỏa, cách ly hoặc khu điều trị. Với những nạn nhân là người Công giáo không may tử vong vì Covid-19 cũng có nhiều thiệt thòi. Họ qua đời trong thời điểm người thân, gia đình và cộng đồng đang phải giãn cách xã hội, nhà thờ phải ngưng tổ chức lễ thì sẽ không có thánh lễ cuối cùng cho người qua đời - thánh lễ An táng được thực hiện trong nhà thờ. Các linh mục phải dâng thánh lễ riêng cầu nguyện cho linh hồn người đã mất và cho tang gia. Để đảm bảo phòng dịch Covid-19, ngay cả các bệnh nhân mắc Covid-19 đang lúc hấp hối cũng không được nhận bí tích xức dầu của các linh mục. Tuy nhiên, theo sự chấp thuận của chính quyền Thành phố Hồ Chí Minh, Tòa Tổng giám mục Công giáo Thành phố đã tổ chức một nhóm linh mục luân phiên nhau tới bệnh viện dã chiến để cử hành nghi thức cuối cùng cho bệnh nhân là tín đồ Công giáo qua đời do Covid-19 trước khi hỏa táng<sup>2</sup>. Để đồng hành tâm linh, hỗ trợ về mặt tinh thần, một nhóm linh mục Công giáo của Tổng Giáo phận Thành phố Hồ Chí Minh đã được thành lập, mở các đường dây hỗ trợ từ xa qua số điện thoại, các mạng xã hội (Zalo, Viber, Whatsapp). Nhóm sẽ hỗ trợ tinh thần cho những bệnh nhân Covid-19 và cả người nhà bệnh nhân đang gặp khủng hoảng tinh thần, bằng cách: lắng nghe, động viên, cùng cầu nguyện, dâng thánh lễ cho gia đình và người qua đời. Các công việc hỗ trợ tinh thần này đều được thực hiện một cách phi lợi nhuận. Những việc làm hỗ trợ như vậy thực sự rất có ý nghĩa về mặt tâm linh tôn giáo, đem lại sự an ủi cho người Công giáo, làm vơi bớt đi nỗi đau buồn của gia quyến, dòng họ và bạn bè, và khẳng định sự đồng hành của tổ chức tôn giáo đối với tín đồ trong mọi hoàn cảnh khó khăn, giúp cho người sống thấy được an tâm và cố gắng vượt qua những mất mát. Tro cốt người qua đời

cũng được gửi về nhiều giáo xứ sau khi đã hỏa táng theo quy định của các cơ quan chính quyền.

Sự chung tay, phối hợp của các tổ chức tôn giáo với các ban ngành, đoàn thể trong việc tiếp nhận tro cốt, an táng cho người nhiễm Covid-19 qua đời, tạo nên sự đồng thuận, an tâm cho người dân, góp phần quan trọng vào việc đảm bảo vệ sinh môi trường trong thời dịch bệnh, tránh được tình trạng an táng tự phát tạo ra những nguy cơ lây lan dịch bệnh và ô nhiễm môi trường.

## **2. Các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam cùng với các ban ngành, đoàn thể tích cực hỗ trợ về mặt vật chất cho người dân vùng thiên tai**

Hiện nay, Việt Nam là một trong những quốc gia chịu ảnh hưởng nặng nề bởi biến đổi khí hậu và tình trạng ô nhiễm môi trường. Nhiệt độ tăng, các hiện tượng thời tiết cực đoan thường xuyên xuất hiện nhiều hơn. Từ năm 2000 đến nay, khô hạn gay gắt hầu như năm nào cũng xảy ra. Lượng mưa thiếu hụt khiến hạn hán diễn ra ở nhiều vùng tại các khu vực miền Trung, Tây Nguyên và Nam Bộ. Ở miền Bắc lại xuất hiện nhiều các đợt rét đậm, rét hại kéo dài. Mưa trái mùa và mưa lớn dị thường xảy ra ở nhiều nơi. Hoạt động và ảnh hưởng của bão và áp thấp nhiệt đới đến nước ta trong những năm gần đây có những diễn biến bất thường. Nước biển dâng gây ra tình trạng xâm nhập mặn ở một số khu vực<sup>3</sup>. Trong khi tình trạng ô nhiễm môi trường ở Việt Nam trong những năm gần đây vẫn không có xu hướng giảm. Ô nhiễm môi trường, nhất là môi trường nước và không khí đang gây ra nhiều hệ lụy cho cuộc sống của người dân. Trước thực trạng này, các tổ chức tôn giáo đã phối với các ban, ngành, đoàn thể trong và ngoài nước thực hiện nhiều chương trình hoạt động hỗ trợ về cơ sở vật chất và tài chính nhằm giúp nhân dân khắc phục những rủi ro do ô nhiễm môi trường, biến đổi khí hậu và dịch bệnh gây ra.

Để giúp đỡ người dân khắc phục được khó khăn khan hiếm nguồn nước sạch sinh hoạt do hiện tượng thời tiết cực đoan như hạn hán, lũ lụt và xâm nhập mặn gây ra, nhiều tổ chức tôn giáo ở Việt Nam đã và đang triển khai rất hiệu quả các hoạt động cung cấp trang thiết bị, vật tư để lọc nước, tiến hành khoan giếng, tài trợ các dụng cụ như lu để dự trữ nước sạch dùng cho sinh hoạt và tiến hành trồng rừng ngập mặn giảm thiểu xâm nhập mặn.

Diễn hình như Ủy ban Bác Ái Xã hội Caritas Việt Nam của Giáo hội Công giáo Việt Nam đã tiến hành nhiều hoạt động khoan giếng cung cấp nước sạch cho người dân ở vùng sâu, vùng xa và những nơi bị thiếu nước sinh hoạt do mùa khô kéo dài. Với sự hỗ trợ của các tổ chức Catholic Relief Service (CRS), Porticus, CHARIS, Rhein Donau Stiftung (RDS) và các nhà tài trợ khác, từ năm 2011 đến nay, Caritas Việt Nam đã lắp đặt 49 hệ thống lọc nước tinh khiết cung cấp nước sạch cho người dân ở 49 giáo xứ Công giáo, trong đó có 11 hệ thống lọc nước nhỏ và 38 hệ thống lọc nước sạch (công nghệ RO) với công suất từ 500-1.000 lít/giờ<sup>4</sup>. Hệ thống cung cấp nước sạch cho sinh hoạt của người dân ở các vùng bị hạn hán kéo dài được Caritas Việt Nam và các giáo phận Công giáo đẩy mạnh ở khắp các vùng miền, nhất là những nơi dễ bị tổn thương do biến đổi khí hậu và ô nhiễm môi trường, như ở miền Trung, Tây Nguyên và miền Tây Nam Bộ. Các giáo xứ Bình Hải, Phú Hòa ở tỉnh Quảng Ngãi xây dựng 2 nhà máy nước sạch khử trùng qua tia cực tím với công suất 2.000 lít/ngày đêm có tổng trị giá hơn 700 triệu đồng phục vụ nhu cầu nước sạch cho tín đồ và nhân dân<sup>5</sup>. Nhà máy cấp nước sạch giáo xứ Kê Rùa tại xã Hà Vinh, huyện Hà Trung, tỉnh Thanh Hóa do Linh mục Phạm Văn Châu thực hiện từ tháng 2/2016 với sự tài trợ của tổ chức VNHelp, Mỹ. Mục tiêu ban đầu của dự án là cấp nước sạch cho giáo xứ Kê Rùa gồm 2 thôn với dân số là gần 2.000 người, chiều dài đường ống lắp đặt là 25 km. Nhưng tới năm 2021 chiều dài đường ống đã là 60 km, 100% nước sạch về các thôn với khoảng 6.800 người sử dụng tương ứng với 85% dân số<sup>6</sup>. Tại Giáo phận Công giáo Vinh, trước nhu cầu cần có nước sạch của nhiều giáo xứ, Caritas Việt Nam và các nhà tài trợ đã phối hợp với Caritas Giáo phận Vinh thực hiện dự án lắp đặt hệ thống nước lọc tinh khiết tại các giáo xứ Khe Gát, Yên Giang, Mỹ Lộc, Kê Mui, Kê Động, Làng Rào, Sơn La, Yên Hòa. Dự án bắt đầu từ tháng 4/2018 đến ngày 26/5/2018, Ban Caritas Giáo phận đã lắp đặt 8 hệ thống lọc nước tinh khiết tại một số giáo xứ<sup>7</sup>. Tháng 4/2020, Caritas Tổng giáo phận Sài Gòn đã vận động các nhà hảo tâm liên hệ với các công ty sản xuất lu chứa nước, mua 1.000 lu nước loại dung tích 120 lít/lu để gửi đến các hộ gia đình thuộc diện nghèo ở vùng ngập mặn. Số lu nước đã được tập kết ở khuôn viên các nhà thờ giáo xứ và từ đó phân phối đến nhiều hộ dân thuộc địa bàn tỉnh Bến Tre<sup>8</sup>.

Ở vùng Tây Nguyên, theo số liệu thống kê vào tháng 6/2012, Caritas Việt Nam đã khoan 3 giếng nước tại làng Grông, huyện Đức Cơ, tỉnh Gia Lai, đủ cung cấp cho 20 bệnh nhân phong trong làng. Do làng nằm trong rừng sâu, nguồn nước tự nhiên thường bị cạn vào mùa khô, người dân không có nước sinh hoạt<sup>9</sup>. Biến đổi khí hậu là một trong những tác nhân chính khiến hạn hán ở nhiều nơi kéo dài. Ở Tây Nguyên có năm hạn hán kéo dài hơn 4 tháng. Ban Caritas của Giáo phận Kon Tum đã phối hợp với tổ chức ASIF, Australia, Hội chữ Thập đỏ Việt Nam thực hiện *Dự án Giếng Sạch Trao Buôn* trong các năm 2020-2021. Dự án chia làm 2 giai đoạn: Giai đoạn 1 tiến hành khoan 100 giếng tại 2 tỉnh Gia Lai và Kon Tum, đặt bồn chứa nước sạch; Giai đoạn 2 người dân cùng đóng góp và nhận bàn giao tiếp quản, duy trì giếng. Tính đến cuối tháng 12/2020, dự án đã khoan được 15 giếng và giúp đỡ 15.000 người dân được tiếp cận nguồn nước sạch<sup>10</sup>. Các nữ tu dòng Đa Minh Rosa Lima tính đến 7/2021 đã vận động tài trợ làm được 18 giếng khoan<sup>11</sup>.

Các tổ chức Tin lành ở Việt Nam cũng tham gia tích cực vào khắc phục rủi ro thiên tai, thể hiện bằng việc đóng góp tài chính, thực hiện các dự án, xây cầu, làm đường và khoan giếng. Năm 2013, Hội thánh Tin Lành Trưởng lão Việt Nam cứu trợ thiên tai ở miền Trung là 2,0 tỷ đồng, xây dựng 20 cây cầu bê tông vùng nông thôn tại 2 tỉnh Cà Mau và Kiên Giang với tổng giá trị 12 tỷ đồng, khoan 180 giếng nước với tổng giá trị 3,4 tỷ đồng. Giáo hội Cơ đốc Phục lâm Việt Nam hỗ trợ khoan 80 giếng nước cho một số tỉnh vùng đồng bằng sông Cửu Long và Tây Nguyên, tổ chức khám, chữa bệnh cho 345 người dân ở Đồng Nai... với tổng giá trị hàng tỷ đồng. Năm 2014, Hội thánh Tin Lành Trưởng lão Việt Nam dành 2 tỷ đồng hỗ trợ cho việc xây dựng cầu bê tông, khoan giếng ở một số địa phương phía Nam. Hội thánh Mennonite Việt Nam hỗ trợ 300 triệu đồng khắc phục thiên tai ở Đà Nẵng, Quảng Ngãi. Hội thánh Liên hữu Cơ đốc Việt Nam hỗ trợ hơn 600 triệu đồng giúp tín đồ là người Mông khắc phục hậu quả vụ sập cầu treo ở Lai Châu<sup>12</sup>. Tại Làng 34, thuộc xã Thuận Hòa, huyện Hàm Thuận Bắc, tỉnh Bình Thuận, mỗi năm có hơn 7 tháng nắng khiến khô hạn kéo dài, người dân thiếu nước sinh hoạt, phải đi lấy nước suối cách làng đến 3 km về đèo nên năm 2013, Ủy ban Y tế xã hội - Tổng

Liên hội Hội thánh Tin Lành Việt Nam đã quyết định hỗ trợ Hội thánh Tin Lành địa phương khoan một giếng sâu 51 mét với kinh phí khoảng 37 triệu đồng, tính cả tiền khoan giếng, mua máy bơm và bồn chứa nước<sup>13</sup>. Tháng 4/2018, Ủy ban Y tế - Xã hội của Tổng Liên hội Hội thánh Tin Lành Việt Nam đã quyết định hỗ trợ kinh phí 250 triệu đồng cho các Hội Thánh địa phương để khoan 10 giếng nước ở các khu vực thiếu nước sinh hoạt trầm trọng tại tỉnh Đắk Nông, đặt tại các địa điểm, như: Điểm Nhóm Philote, Chi hội Dak Rmoăn, Cộng đồng Bu Bong, Điểm Nhóm Bu So 2, Điểm Nhóm Bu Mblanh (B) (VaYo), Điểm Nhóm Giàng Châu, Điểm Nhóm Đắk Hà, Chi Hội Đắk Săk, Chi Hội Bon Rlông, và Cộng đồng Bon Rcập. Nước sạch từ các giếng không chỉ cung cấp cho người Tin Lành mà cả các đồng bào không theo đạo Tin Lành<sup>14</sup>. Từ tháng 2/2015 đến tháng 7/2016, Ủy ban Y tế Xã hội Tổng Liên hội Hội thánh Tin Lành Việt Nam đã triển khai dự án nước sạch tại tỉnh Quảng Trị, làm được 8 giếng đào, 12 giếng khoan, 24 bể chứa nước, 1 bể lọc và 19 bộ lọc nước Sawyer, với kinh phí: 489.035.000 đồng<sup>15</sup>. Tính đến tháng 11/2020, Hội thánh Tin Lành Quảng Trị đã làm 20 giếng khoan, 10 giếng đào, 30 bể chứa, 01 bể lọc, 30 bộ lọc nước, 15 nhà vệ sinh với số tiền 1,75 tỷ đồng<sup>16</sup>.

Hoạt động chống xâm nhập mặn, khắc phục các hậu quả do hạn hán cũng được Giáo hội Phật giáo Việt Nam đẩy mạnh. Ngày 30/3/2020, Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo tỉnh Cà Mau ủng hộ 50 triệu đồng hỗ trợ đồng bào bị thiệt hại do hạn hán, xâm nhập mặn trên địa bàn tỉnh và công tác phòng chống dịch Covid-19. Ngày 31/3/2020, Ban Trị sự Phật giáo tỉnh Đắk Lắk ủng hộ 60 triệu đồng. Ngày 29/3/2020, chùa Giác Ngộ phối hợp với Quỹ Đạo Phật ngày nay tại Thành phố Hồ Chí Minh trao tặng 200 triệu đồng hỗ trợ người dân bị thiệt hại do hạn hán, xâm nhập mặn. Trước đó, chùa Giác Ngộ phối hợp Quỹ Đạo Phật ngày nay đến thăm và hỗ trợ 125 bồn chứa nước với dung tích 1.000 lít và 7 máy lọc nước cho người dân vùng hạn mặn tại các xã Tân Phú, Quới Thành, Tiên Thủy, Thanh Tân, Thạnh Ngãi huyện Châu Thành, tỉnh Bến Tre, với tổng kinh phí trên 800 triệu đồng<sup>17</sup>. Chùa Thiên Phước, huyện Mộ Đức, tỉnh Quảng Ngãi phối hợp với Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tỉnh làm 50 giếng nước và tặng 38 bồn nước cho các điểm trường, xã khó khăn; xây

dựng 2 cây cầu với tổng kinh phí 5,820 tỷ đồng<sup>18</sup>. Tại nhiều nơi, cộng đồng Phật giáo còn tiến hành các hoạt động chống xâm nhập mặn bằng cách tăng cường trồng rừng ngập mặn. Chẳng hạn như ngày 16/9/2019 tại đê Quang Thịnh, xã Nam Thịnh, huyện Tiên Hải, tỉnh Thái Bình, hơn 400 thanh niên Phật tử thuộc các Chủng Thanh niên Phật tử Phật Quang Miền Bắc kết hợp với Đoàn Biên phòng Cửa Lân và Đoàn Thanh niên huyện Tiên Hải ra quân trồng hơn 8.000 cây bần trên diện tích 6 ha nhằm phục hồi rừng ngập mặn<sup>19</sup>. Với mô hình “Nhân dân và Phật tử chùa Hải Giác nói không với túi ni-lông và trồng cây chống xâm nhập mặn bảo vệ môi trường thôn Hải Triều”, người dân thôn Hải Triều (xã Vạn Long, huyện Vạn Ninh, Khánh Hòa) và các Phật tử chùa Hải Giác đã trồng hơn 5.000 cây được để phục hồi, phát triển rừng ngập mặn, bảo vệ vùng đất ven biển<sup>20</sup>.

Phật giáo Hòa Hảo và nhiều tôn giáo nội sinh khác ở Việt Nam cũng tích cực tham gia các hoạt động ứng phó với biến đổi khí hậu. Trong mùa khô năm 2016 nhiều tỉnh tiếp giáp với biển ở miền Nam bị tình trạng xâm nhập mặn, thiếu nước ngọt sinh hoạt, các tín đồ Phật giáo Hòa Hảo tỉnh An Giang lúc đó đã dùng xà lan chở hàng ngàn mét khối nước ngọt đã qua khử trùng xuống tận nơi phục vụ nhân dân<sup>21</sup>. Trong năm 2017, do ảnh hưởng xâm nhập mặn, Thường trực Ban Trị sự Trung ương Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo đã tổ chức đoàn vận chuyển trên 3.000 mét khối nước ngọt đến cứu giúp nhân dân huyện Ba Tri, tỉnh Bến Tre để có nước sinh hoạt<sup>22</sup>.

Ứng hộ khắc phục hậu quả do mưa bão, lũ lụt, sạt lở đất đã trở thành phong trào được triển khai sâu rộng ở tất cả các tôn giáo tại Việt Nam. Mỗi khi có các thảm họa thiên tai, các tổ chức tôn giáo, lãnh đạo tôn giáo đã tích cực vận động sự đóng góp của tín đồ và các nhà hảo tâm nhằm san sẻ các khó khăn về đời sống đối với đồng bào bị ảnh hưởng. Số tiền và hiện vật ứng hộ hằng năm của các tổ chức tôn giáo dành cho hoạt động này rất lớn. Riêng Giáo hội Phật giáo Việt Nam, hoạt động cứu trợ đồng bào vùng bị lũ lụt, hạn hán, thiên tai đối với các tỉnh, thành năm 2018 ước tính lên tới hơn 38 tỷ đồng<sup>23</sup>. Trong năm 2019, các hoạt động này được triển khai ở 5 tỉnh thành khác nhau với số tiền ứng hộ hơn 6,5 tỷ đồng<sup>24</sup>.

Trong đợt mưa bão, lũ lụt nghiêm trọng vào tháng 10/2020 ở miền Trung, chỉ sau hơn một tháng kêu gọi, tính đến tháng 11/2020, Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã quyên góp ủng hộ hơn 100 tỷ đồng cho đồng bào miền Trung bị ảnh hưởng bởi lũ lụt. Trong đó có 160 triệu đồng được trao cho Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo tỉnh Quảng Bình để thực hiện chương trình xây dựng 2 nhà phao chống lũ, 840 triệu đồng để xây dựng 3 điểm trường mầm non, tiểu học thuộc các huyện Hướng Hóa, Đakrông, và gần 1 tỷ đồng cho các cơ sở giáo dục các tỉnh: Huế, Đà Nẵng, Quảng Nam, Quảng Ngãi<sup>25</sup>... Qua các báo cáo hoạt động từ thiện của Giáo hội Phật giáo Việt Nam ở các tỉnh, thành gửi về, Ban Từ thiện Xã hội của Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam thống kê được trong năm 2020 đã ủng hộ được 2.384.725.018.000đ (Hai nghìn ba trăm tám mươi bốn tỷ bảy trăm hai mươi lăm triệu không trăm mười tám ngàn đồng) cho các hoạt động cứu trợ, giúp đỡ những người có hoàn cảnh khó khăn...<sup>26</sup>.

Giáo hội Phật giáo Việt Nam còn tham gia tích cực vào các hoạt động khôi phục lại các khu rừng bị cháy. Chỉ tính riêng trong năm 2019, Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã phối hợp với *Trung tâm Phát triển thế giới thêm xanh* trao tặng hơn 1,5 triệu cây giống lâm nghiệp cho hộ nghèo vùng bị cháy rừng ở các tỉnh miền Trung như Nghệ An, Hà Tĩnh, Phú Yên... Cụ thể: “75.000 cây giống keo lai và khoảng 1.000 cây giống sưa đỏ đã được trao tận tay những hộ dân nghèo bị thiệt hại do cháy rừng vừa qua tại xã Thanh Xuân, huyện Thanh Chương, tỉnh Nghệ An. Tại Hà Tĩnh, Ban Tổ chức đã bàn giao 200.000 cây giống cho các hộ dân bị thiệt hại do cháy rừng tại 2 xã Sơn Trung và Sơn Lễ, huyện Hương Sơn; 250.000 cây cho bà con huyện Hương Khê. Tại Phú Yên, hơn 500.000 cây giống cũng đã được trao tặng cho bà con nông dân các huyện Đồng Xuân, Phú Hòa, thị xã Sông Cầu và thành phố Tuy Hòa”<sup>27</sup>. Cùng với đó là hoạt động bảo vệ sự sống của các loài, bảo tồn nguồn gen cũng được Giáo hội Phật giáo Việt Nam tích cực triển khai. Vào ngày 24/4/2018, Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã phối hợp với Tổng cục Thủy sản, Bộ Tài nguyên và Môi trường tổng kết kết quả triển khai thực hiện bản ghi nhớ hợp tác giữa Tổng cục và Giáo hội Phật giáo Việt Nam năm 2017, đồng thời xây dựng kế hoạch triển khai thực hiện bản ghi nhớ

hợp tác trong lĩnh vực thả giống phóng sinh, bảo vệ nguồn lợi thủy sản năm 2018. Theo chương trình: “Trung ương Giáo hội là đơn vị đứng ra chủ trì tổ chức sự kiện, tổ chức phóng sinh và tuyên truyền về công tác bảo vệ nguồn lợi thủy sản cho Tăng Ni, Phật tử; Tổng cục Thủy sản chỉ đạo Chi cục Thủy sản địa phương hướng dẫn điểm thả, kỹ thuật và con giống thả phóng sinh, tuyên truyền vận động người dân tham gia bảo vệ giống thủy sản sau khi thả phóng sinh theo đúng quy định; đóng góp nguồn cá giống và tham dự buổi tổ chức thả phóng sinh nguồn lợi thủy sản. Thông qua hoạt động thả giống phóng sinh, góp phần vào việc bảo vệ môi trường, bảo vệ đa dạng sinh học; qua đó ngăn chặn, giảm thiểu sự phát tán những loài thủy sinh ngoại lai xâm hại ra môi trường; chủ động cung cấp và vận động Tăng Ni, Phật tử, người dân thả phóng sinh những giống thủy sản hữu ích cho môi trường sinh thái và đời sống xã hội”<sup>28</sup>.

Cứu trợ đồng bào bị lũ lụt, nhất là ở khu vực miền Trung, đã trở thành chương trình hoạt động quan trọng của Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo. Vào các ngày 28-31/10/2016, Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo của 2 tỉnh An Giang, Kiên Giang đã tổ chức các đoàn đến các tỉnh miền Trung thăm hỏi, hỗ trợ đồng bào bị thiệt hại do lũ lụt với tổng số tiền lên đến 2.670.000.000 đồng<sup>29</sup>. Trong đợt lũ lịch sử vào tháng 10/2020, Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo đã vận động quyên góp ủng hộ đồng bào miền Trung bị lũ lụt với tổng số tiền và hiện vật trị giá đến hơn 21,5 tỷ đồng<sup>30</sup>.

Mỗi khi có các thiên tai, Giáo hội Công giáo Việt Nam với đại diện là Caritas Việt Nam và Caritas các giáo phận thực hiện nhiều hoạt động hỗ trợ khẩn cấp và đi liền với cả những chiến dịch lâu dài, hướng tới việc “an cư lạc nghiệp”, để phục hồi cuộc sống và thích ứng với thiên tai. Xác định cách thức làm như vậy, sau trận lũ vào tháng 10/2016, Caritas Giáo phận Vinh cùng với Caritas Việt Nam tiến hành các hỗ trợ khẩn cấp như cung cấp lương thực, thực phẩm cho người dân. Đồng thời sau đó, các tổ chức này của Công giáo còn hỗ trợ về con giống, cây giống, thực hiện các chương trình xây dựng, tu sửa kiên cố hóa nhà ở, chòi vượt lũ cho những gia đình khó khăn, những gia đình bị nước lũ cuốn trôi nhà cửa, hư hại và các chương trình như làm đường giao thông vượt lũ, nhà vượt lũ cộng đồng, giếng nước

cộng đồng phục vụ cho người dân vùng lũ. Tính đến tháng 6/2017, Caritas Giáo phận Vinh và Caritas Việt Nam đã bàn giao 115 nhà ở và 1 chiếc cầu cho người dân vùng lũ Hà Tĩnh và Quảng Bình đưa vào sử dụng. Đến ngày 12/7/2017, các tổ chức này đã hoàn thiện được 15 giếng nước tập thể, 2 km đường giao thông và 1 hồ trữ nước sạch phục vụ đời sống dân sinh, với tổng kinh phí hỗ trợ trên 9 tỷ đồng. Các công trình cơ sở vật chất này giúp cho việc sinh sống của người dân vùng chịu rủi ro thiên tai được bền vững hơn. Người dân cũng thấy yên tâm hơn về nơi ăn chốn ở mỗi khi mùa mưa bão tới, giảm bớt lo lắng bị trôi nhà và lâm vào cảnh “màn trời chiếu đất”<sup>31</sup>. Trong tháng 3/2018, Caritas Giáo phận Vinh đã lập dự án đề xuất hỗ trợ xây dựng 74 ngôi nhà hư hỏng nặng do trận bão số 10 năm 2017. Cũng trong tháng 3/2018, Caritas Việt Nam và Caritas Giáo phận Vinh đã trực tiếp tới 7 giáo xứ (Chúc A, Đá Nện, Lâm Sơn, Kim Lũ, Khe Ngang, Thủy Vực, Minh Cầm) gặp gỡ và hỗ trợ 1.370 hộ dân bị thiệt hại nặng nề về cây trồng với tổng kinh phí 2.740.000.000 đồng<sup>32</sup>.

Năm 2020, Caritas Việt Nam đã hỗ trợ tổng kinh phí trên 8 tỷ đồng cho các gia đình khó khăn ở Quảng Trị và Thừa Thiên Huế trong các dự án xây dựng nhà cửa, cung cấp cây giống cây trồng, vật nuôi, thủy sản, hệ thống nước tinh khiết... Tính đến tháng 5/2021, Caritas Việt Nam đã giúp xây dựng mới và sửa chữa 114 căn nhà cho các hộ dân thuộc hai tỉnh này<sup>33</sup>, và có 641 hộ gia đình được Caritas Việt Nam hỗ trợ giống cây trồng, vật nuôi trong giai đoạn hậu thiên tai<sup>34</sup>. Ban An sinh xã hội Caritas Hà Tĩnh của Giáo phận Hà Tĩnh kêu gọi chương trình *Khám - chữa bệnh, tư vấn và phát thuốc miễn phí* cho người dân vùng lũ (không phân biệt tôn giáo) trên địa bàn 39 giáo xứ chịu ảnh hưởng trong đợt lũ tháng 10/2020, nhằm giúp người dân phục hồi sức khỏe sau những ngày chìm mình trong biển nước bị ô nhiễm bởi rác thải và xác chết động vật. Chương trình bắt đầu từ ngày 31/10/2020 với kinh phí dự kiến 30 triệu đồng cho mỗi giáo xứ<sup>35</sup>. Nhằm ứng phó và thích ứng với các hiện tượng thời tiết cực đoan như mưa lũ, bão lũ, Caritas Việt Nam cùng với các Caritas giáo phận còn đẩy mạnh chương trình xây nhà vượt lũ, nhà phao góp phần giảm thiểu các rủi ro do thiên tai lũ lụt gây ra. Tính đến tháng 6/2017, Caritas Vinh và Caritas Việt Nam đã xây 86 nhà vượt lũ, 1 nhà vượt lũ cộng đồng cho

đồng bào miền Trung. Mới đây nhất là ngày 13/3/2021, một nhà vượt lũ cộng đồng tại giáo họ Tiên Nghĩa, giáo xứ Liên Hòa đã được Caritas Việt Nam và Caritas Hà Tĩnh khởi động xây dựng với thiết kế hai tầng, đa năng. Bình thường ngôi nhà sẽ được dùng để sinh hoạt cộng đồng nhưng khi mùa lũ về sẽ là nơi trú ngụ cho người dân. Đồng thời, với cách thiết kế cầu thang trượt và rộng nên khi tránh lũ ở đây, người dân cũng có thể đưa các vật dụng và vật nuôi lên tầng hai một cách dễ dàng<sup>36</sup>.

Các tổ chức tôn giáo khác ở Việt Nam tùy theo khả năng của mình cũng chung tay, góp phần có ý nghĩa vào công tác cứu trợ, khắc phục các hậu quả do rủi ro thiên tai gây ra. Trong năm 2018, Hội thánh Cao Đài Cầu Kho Tam Quan đã tổ chức phát thuốc miễn phí, hỗ trợ vốn, giống canh tác, quyên góp quần, áo, chăn, màn, ủng hộ quỹ đền ơn đáp nghĩa, quỹ vì người nghèo, giúp sửa chữa và xây dựng nhà ở, giúp đồng bào thị thiên tai lũ lụt; hỗ trợ học sinh nghèo học giỏi với tổng số tiền lên tới 330.250.000 đồng. Ngày 20/10/2020, Hội thánh Cao Đài tỉnh Tây Ninh đã tổ chức quyên góp cứu trợ đồng bào các tỉnh miền Trung bị bão lũ với số tiền 169 triệu đồng và nhiều nhu yếu phẩm khác<sup>37</sup>. Từ năm 2015-2020, Ban Xã hội - Từ thiện của Tứ Ân Hiếu Nghĩa đã vận động ủng hộ xây dựng 12 căn nhà Đại đoàn kết cho hộ nghèo với trị giá 30-50 triệu đồng/căn; vận động trên 1 tỷ đồng để ủng hộ đồng bào miền Trung bị lũ lụt và phòng, chống dịch bệnh Covid-19, ủng hộ các quỹ vì người nghèo, khuyến học, xây dựng cầu, đường, trường, trạm, hỗ trợ thân bằng, đồng đạo ốm đau, tang chế<sup>38</sup>. Ngày 24/10/2020, cộng đồng Islam giáo tại Thánh đường Jamiul Anwar (phường 1, quận 8, Thành phố Hồ Chí Minh) đã vận động quyên góp 33.534.000 đồng cho đồng bào miền Trung khắc phục thiên tai do bão lũ<sup>39</sup>. Ngày 04/11/2020, đại diện Hội đồng chức sắc Chăm Balamôn tỉnh Ninh Thuận đã ủng hộ số 10 triệu đồng cho quỹ “Vì người nghèo” và 10 triệu đồng ủng hộ đồng bào miền Trung bị thiệt hại do mưa, lũ để góp phần cùng đồng bào miền Trung khắc phục hậu quả do bão lụt gây ra. Thống kê đến hết ngày 12/11/2020, Hội thánh Liên Hữu Cơ Đốc Việt Nam đã quyên góp ủng hộ được 398.700.000 đồng<sup>40</sup> cho đồng bào bị lũ lụt ở miền Trung vào tháng 10 năm 2020. Hội đồng tinh thần Baha’i Hữu Bằng và Lê Đại Hành ở Hà Nội tham

gia ủng hộ đồng bào chịu hậu quả thiên tai, lũ lụt trong những năm 2016-2017 với số tiền 200 triệu đồng, trong những năm 2017-2018 với số tiền 250 triệu đồng, trong những năm 2018-2019 là 300 triệu đồng. Trong những năm 2019-2020, Hội đồng tinh thần Baha'i Hữu Bằng và Lê Đại Hành ở Hà Nội tham gia ủng hộ đồng bào chịu hậu quả thiên tai, lũ lụt vận động quyên góp ủng hộ đồng bào bị lũ lụt, thiên tai và bị ảnh hưởng bởi dịch bệnh Covid-19 với số tiền lên đến 400 triệu đồng, v.v...

### **Một số nhận xét**

Qua thực tiễn hoạt động tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó biến đổi khí hậu, cộng đồng các tôn giáo ở Việt Nam đã có nhiều cách làm sáng tạo, hiệu quả, tạo dựng nên nhiều mô hình tiêu biểu. Hoạt động bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu càng được mở rộng hơn khi các tổ chức tôn giáo đẩy mạnh phối hợp với các cơ quan, ban ngành và đoàn thể ở Việt Nam. Năm 2015, các tổ chức tôn giáo đã tham gia tích cực vào hội nghị toàn quốc về “Phát huy vai trò của các tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu”. Tại hội nghị này, đại diện lãnh đạo của 40 tổ chức thuộc 14 tôn giáo tại Việt Nam đã cùng Ban Thường trực Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Bộ Tài nguyên và Môi trường ký kết Chương trình phối hợp bảo vệ môi trường giai đoạn 2015-2020. Chương trình này đã tạo sự chuyển biến tích cực, góp phần nâng cao nhận thức, sự quyết tâm của các lãnh đạo và tổ chức tôn giáo cũng như tạo điều kiện để cộng đồng các tôn giáo đào sâu hơn nữa các triết lý bảo vệ môi trường của mình ở Việt Nam.

Số liệu thống kê vào năm 2019, tức là chỉ sau 04 năm thực hiện chương trình phối hợp trên, các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam đã xây dựng được 1.014 mô hình phù hợp với điều kiện ở từng địa phương và tôn giáo<sup>41</sup>. Các mô hình này đã mang lại những đóng góp thiết thực cả về mặt nhận thức cũng như thái độ, hành vi, thói quen của cá nhân và cộng đồng tôn giáo trong việc tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó biến đổi khí hậu. Các mô hình điển hình là các tấm gương tiêu biểu để từ đó tạo sức lan tỏa mạnh mẽ, đem lại những bài học kinh nghiệm để áp dụng, triển khai rộng hơn trong cộng đồng các tôn giáo và nhân dân ở các địa phương khác nhau.

Có một thực tế là các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam không phải cho tới hiện nay mới chú ý tới các hoạt động bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu. Niềm tin, cơ cấu tổ chức và thực hành nghi lễ của các tôn giáo tuy có khác nhau, nhưng trong nội dung kinh sách, giáo lý của các tôn giáo đều ẩn chứa những lời răn dạy, sự hướng dẫn và khuyến khích một lối sống thuận theo tự nhiên, tôn trọng sự sống, và bảo vệ môi trường xung quanh con người. Nói chung, các tôn giáo đều hướng con người tới cái tốt đẹp trong mối quan hệ giữa con người với nhau và giữa con người với môi trường tự nhiên. Cũng chính vì thế mà thái độ, hành vi của từng cá nhân, gia đình và cả cộng đồng mà các tổ chức tôn giáo mong muốn xây dựng là những quan điểm sống, những hành động ứng xử với môi trường tự nhiên cũng như xã hội mang tính tích cực, xây dựng. Xuất phát từ các yếu tố nền tảng trong giáo lý của mình, cộng với sự phối hợp, khuyến khích từ phía các tổ chức, ban, ngành và đoàn thể của Nhà nước, các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam hiện nay càng có điều kiện phát huy nguồn lực của mình tham gia vào công tác bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu.

Trong những năm gần đây, các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam đã đạt được rất nhiều kết quả thành công đáng ghi nhận trong công tác này. Các thành quả ấy thể hiện ở trên nhiều phương diện khác nhau đối với việc khắc phục rủi ro do thiên tai và biến đổi khí hậu gây ra. Đây cũng là lĩnh vực hoạt động rất có hiệu quả, nhận được sự hưởng ứng nhiệt tình của các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam. Các hoạt động này cũng xuất phát từ tự thân mục tiêu, lý tưởng của các tôn giáo. Đó là đều nhằm tới cứu khổ, cứu nạn, tương thân tương ái, trợ giúp cá nhân và cộng đồng cả về mặt tinh thần và vật chất trong các hoàn cảnh khó khăn.

Mỗi khi có các thiên tai, thảm họa, các tổ chức tôn giáo đều thể hiện vai trò tích cực của mình trong việc chăm sóc đời sống tinh thần, tâm linh – một chức năng mà không phải tổ chức nào cũng có thể thực hiện được. Việc tiến hành tư vấn tâm lý, cầu nguyện, tổ chức các nghi lễ cầu bình an cho người dân gặp thảm họa cũng như tổ chức các đoàn tới thăm hỏi, động viên đã giúp cho việc củng cố thêm sức mạnh tinh thần, từ đó giúp cho các cộng đồng ở vùng gặp thiên tai có thể phục hồi tốt hơn. Hơn nữa việc tham gia vào lo hậu sự, an táng cho các nạn

nhân trong các thảm họa thiên tai, dịch bệnh còn thể hiện vai trò chăm sóc đời sống tâm linh tôn giáo, sự đồng hành tới tận cùng của các tổ chức tôn giáo, giúp cho người thân và gia đình của các nạn nhân gặp thảm họa được an ủi và yên tâm cố gắng hơn để vượt qua các hoàn cảnh khó khăn. Sự trợ giúp về đời sống tinh thần, tâm linh tôn giáo chính là sự trợ giúp về mặt chiều sâu của các tổ chức tôn giáo trong khắc phục các rủi ro thiên tai.

Song hành với sự trợ giúp về tinh thần, các tổ chức tôn giáo ở Việt Nam còn tiến hành các hoạt động trợ giúp thiết thực về mặt vật chất. Hằng năm số lượng lớn về tài chính, vật phẩm được các tổ chức tôn giáo hỗ trợ cho đồng bào vùng gặp thiên tai. Nhiều tổ chức tôn giáo còn đang tổ chức, tham gia tích cực các dự án về nước sạch, chăm sóc y tế cộng đồng, xây dựng cầu đường, nhà ở, nhà chống lũ, v.v... góp phần vào quá trình hồi phục sức sống sau thiên tai và nâng cao năng lực thích ứng với biến đổi khí hậu của nhiều người dân ở nhiều vùng miền khác nhau trên cả nước. /.

---

#### CHÚ THÍCH:

- 1 Xem: Tổng cục Phòng chống thiên tai (6/11/2020), *Thiệt hại do thiên tai từ đầu năm 2020 và trong tháng 10/2020 (cập nhật đến ngày 6/11/2020)*, <http://phongchongthientai.mard.gov.vn/Pages/thiet-hai-do-thien-tai-tu-dau-nam-2020-va-trong-thang-10-2020-cap-nhat-den-ngay-6-11-2020-.aspx>.
- 2 Xem: Tòa Tổng Giám mục Thành phố Hồ Chí Minh: *Thông báo V/v tích cực tham gia phòng chống dịch*, ngày 19 tháng 07 năm 2021.
- 3 Ủy ban Khoa học, Công nghệ và Môi trường – Quốc hội khóa XIV (2017), *Ứng phó với biến đổi khí hậu ở Việt Nam (sách chuyên khảo)*, Nxb. Thanh niên, Hà Nội, tr. 58-65.
- 4 Ủy ban Bác ái Xã hội – Caritas Việt Nam, *Dự án nước: nâng cao điều kiện sống và sức khỏe qua việc cung cấp nước sạch cho cộng đồng nghèo tại Việt Nam*, <http://caritasvietnam.org/du-an-nang-cao-dieu-kien-song-va-suc-khoe-qua-viec-cung-cap-nuoc-sach-voi-nguoi-dan-ngheo-tai-viet-nam/>.
- 5 Hoàng Bảo (03/03/2021), *Phát huy vai trò của các tôn giáo trong bảo vệ môi trường*, <http://baodaknong.org.vn/tai-nguyen-moi-truong/phot-huy-vai-tro-cua-cac-ton-giao-trong-bao-ve-moi-truong-84919.html>, truy cập ngày 26/8/2021.
- 6 Thanh Tâm (07/08/2021), *Hiệu quả của nhà máy cấp nước sạch Giáo xứ Kẻ Rừa*, <https://dtg.baotainguyenmoitruong.vn/hieu-qua-cua-nha-may-cap-nuoc-sach-giao-xu-ke-rua-328838.html>.

- 7 Maria Nguyễn Thị Mùi (29/5/2018), *Caritas Vinh: Lắp hệ thống lọc nước tinh khiết cho một số giáo xứ trong giáo phận*, <http://gpvinh.com/caritas-vinh-lap-he-thong-loc-nuoc-tinh-khiet-cho-mot-so-giao-xu-trong-giao-phan-1867>
- 8 *Caritas TGP Sài Gòn: Những chiếc lu nước chuyên trao tình thương*, đăng ngày 14/04/2020, <https://caritassaigon.vn/caritas-tgp-sai-gon-nhung-chiec-lu-nuoc-chuyen-trao-tinh-thuong/>
- 9 <http://gxvinhhuong.net/giao-xu-vinh-huong-online/thoi-su/Caritas-dao-gieng-va-lam-giay-cho-benh-nhan-phong-1656.html>
- 10 Giếng sạch trao buôn được ASIF hỗ trợ từ tháng Ba, 2020. Nguồn: <https://asif.foundation/vi/project/du-an-gieng-sach-trao-buon-2/>
- 11 Sr. Minh Du O.P (9/7/2021), *Những giếng nước nghĩa tình cho anh chị em dân tộc ở Tây Nguyên*, <https://www.vaticannews.va/vi/church/news/2021-07/nhung-cai-gieng-nghia-tinh-cho-anh-chi-em-tay-nguyen.html>
- 12 Nguyễn Công (11/10/2020), *Để tôn giáo thực sự đồng hành với đất nước*, <http://thinhvuongvietnam.com/Content/de-ton-giao-thuc-su-dong-hanh-cung-voi-dat-nuoc-64410>
- 13 Ủy ban Y tế - Xã hội (24/7/2013), *Nước sạch cho Làng 34*, <https://httlvn.org/nuoc-sach-cho-lang-34.html>
- 14 Ủy ban Y tế - Xã hội (05/09/2018): *Công tác y tế-xã hội tỉnh Đắk Nông từ đầu năm 2018*, <https://httlvn.org/cong-tac-y-te-xa-hoi-tinh-dak-nong-tu-dau-nam-2018.html>
- 15 Ủy ban Y tế - Xã hội (12/08/2016): *Lễ cảm tạ Chúa và tổng kết các hoạt động y tế-xã hội tại tỉnh Quảng Trị*, <https://httlvn.org/le-cam-ta-chua-va-tong-ket-cac-hoat-dong-y-te-xa-hoi-tai-tinh-quang-tri.html>
- 16 Nguyễn Thị Mỹ Vân (26/11/2020), *Hiệu quả vận động các tôn giáo tham gia phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh” ở tỉnh Quảng Trị*, <http://truongleduan.quangtri.gov.vn/vi/hoat-dong-khoa-hoc/Nghien-cuu-trao-doi/hieu-qua-van-dong-cac-ton-giao-tham-gia-phong-trao-toan-dan-doan-ket-xay-dung-nong-thon-moi-do-thi-van-minh-o-tinh-quang-tri-294.html>
- 17 Long Hồ (29/03/2020), *Chùa Giác Ngộ hỗ trợ trên 1 tỷ đồng phòng, chống dịch Covid-19 và hạn hán, xâm nhập mặn*, <https://hcmcpv.org.vn/tin-tuc/chua-giac-ngo-ho-tro-tren-1-ty-dong-phong-chong-dich-covid-19-va-han-han-xam-nhap-man-1491863647>.
- 18 Hoàng Bảo (03/03/2021), *Phát huy vai trò của các tôn giáo trong bảo vệ môi trường*, <http://baodaknong.org.vn/tai-nguyen-moi-truong/phat-huy-vai-tro-cua-cac-ton-giao-trong-bao-ve-moi-truong-84919.html>, truy cập ngày 26/8/2021.

- 19 Nguyễn Chương (16/09/2019): *Clip: Hàng trăm bạn trẻ trồng 8000 cây bản phục hồi rừng ngập mặn*, <https://danviet.vn/clip-hang-tram-ban-tre-trong-8000-cay-ban-phuc-hoi-rung-ngap-man-77771014686.htm>.
- 20 *Các cơ sở tôn giáo chung tay bảo vệ môi trường*, đăng ngày 19/11/2020, <http://matrankhanhhoa.org.vn/chitiettin/id/1473/Cac-co-so-ton-giao-chung-tay-bao-ve-moi-truong>.
- 21 Minh Hiền (17/12/2016): *Tín đồ Phật giáo Hòa Hảo: Góp phần quan trọng phát triển kinh tế-xã hội đất nước*, <https://phatgiaohoahao.org.vn/news/?ID=1400&CatID=63>.
- 22 Nguyễn Tấn Đạt (2019), “Phật giáo Hòa Hảo với sứ mệnh bảo vệ môi trường”, *Môi trường*, số 9, tr. 35.
- 23 *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2018 Ban Từ thiện xã hội Trung Ương GHPGVN*, nguồn: website Cơ sở dữ liệu số Giáo hội Phật giáo Việt Nam, <https://vbgh.vn/index.php?language=vi&nv=news&op=ban-tu-thien-xa-hoi/bao-cao-tong-ket-cong-tac-phat-su-nam-2018-ban-tu-thien-xa-hoi-trung-uong-ghpgvn-512.html>
- 24 *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2019 Ban Từ thiện xã hội Trung ương GHPGVN*, nguồn: website Cơ sở dữ liệu số Giáo hội Phật giáo Việt Nam.
- 25 Thiên Điều (23/11/2020), *Tặng ni, Phật tử quyên góp hơn 100 tỉ đồng gửi giúp đồng bào miền Trung*, <https://tuoitre.vn/tang-ni-phat-tu-quyen-gop-hon-100-ti-dong-gui-giup-dong-bao-mien-trung-20201123202013381.htm>.
- 26 Ngọc Hằng (17/01/2021), TP.HCM: *Ban Từ thiện xã hội Trung ương tổng kết công tác Phật sự năm 2020*, <https://www.phatsuonline.vn/tp-hcm-ban-tu-thien-xa-hoi-trung-uong-tong-ket-cong-tac-phat-su-nam-2020/>.
- 27 Ủy ban trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (2020): *Tài liệu Đại hội thi đua yêu nước Mặt trận Tổ quốc Việt Nam giai đoạn 2020-2025*, Lưu hành nội bộ, Hà Nội, tr. 45.
- 28 Ủy ban trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (2020): *Tài liệu Đại hội thi đua yêu nước Mặt trận Tổ quốc Việt Nam giai đoạn 2020-2025*, Lưu hành nội bộ, Hà Nội, tr. 46.
- 29 Chánh Trị (06/11/2016), *Chung tay cứu trợ đồng bào vùng lũ miền Trung*, <https://phatgiaohoahao.org.vn/news/?ID=1386&CatID=149>.
- 30 Ban Trị sự Trung ương Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo: *Báo cáo kết quả tham gia ủng hộ đồng bào miền Trung trong Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo (từ ngày 20/10/2020 đến 17/11/2020)*, Số 930/BC-BTSTƯ, ngày 18 tháng 11 năm 2020.
- 31 Tiến Khởi (14/10/2017), *Caritas Việt nam và Caritas giáo phận Vinh nghiệm thu và trao nhà, giếng, đường giao thông cho người dân vùng lũ*, <http://gpvinh.net/modules.php?name=News&op=viewst&sid=13763>

- 32 Maria Nguyễn Thị Mùi (9/3/2018), *Caritas Vinh: Giám sát xây dựng nhà và hỗ trợ cho 1370 hộ dân bị thiệt hại cây trồng do bão số 10 năm 2017*, <http://gpvinh.net/modules.php?name=News&op=viewst&sid=14025>
- 33 PTT. Caritas Việt Nam (13/05/2021): *Caritas Việt Nam: Phóng sự hỗ trợ xây dựng nhà cửa sau bão lũ 2020 tại TGP. Huế*, <http://caritasvietnam.org/caritas-viet-nam-phong-su-ho-tro-xay-dung-nha-cua-sau-bao-lu-tai-tgp-hue/>
- 34 PTT. Caritas Việt Nam (13/05/2021): *Phóng sự hỗ trợ giống cây trồng, vật nuôi sau bão lũ 2020 tại TGP. Huế*, <http://caritasvietnam.org/caritas-viet-nam-phong-su-ho-tro-giong-cay-trong-va-nuoi-sau-bao-lu-2020-tai-tgp-hue/>
- 35 Caritas Hà Tĩnh (29/10/2021): *Thư ngỏ hỗ trợ khám chữa bệnh cho người dân vùng lũ lụt*, <http://caritasvietnam.org/caritas-ha-tinh-thu-ngo-ho-tro-kham-chua-benh-cho-nguoi-dan-vung-lu-lut/>
- 36 Fx. Trần Đình Cao (14/3/2021): *Thánh lễ đặt viên đá khởi công xây dựng Nhà vượt lũ Cộng đồng thuộc Giáo họ Tiên Nghĩa, Giáo xứ Liên Hòa*, <https://giaophanhatinh.org/thanh-le-dat-vien-da-khoi-cong-xay-dung-nha-vuot-lu-cong-dong-thuoc-giao-ho-tien-nghia-giao-xu-lien-hoa-12748>.
- 37 MTTQ Tây Ninh (22/10/2020): *Ban đại diện Hội thánh Cao Đài Tòa thánh Tây Ninh: Vận động tiền, quà ủng hộ đồng bào miền Trung bị bão lũ*, <http://mattran.org.vn/dan-toc-ton-giao/ban-dai-dien-hoi-thanh-cao-dai-toa-thanh-tay-ninh-van-dong-tien-qua-ung-ho-dong-bao-mien-trung-bi-bao-lu-35067.html>
- 38 Ngô Chuẩn (27/11/2020): *Tin đồn Từ Ân Hiếu Nghĩa sống “tốt đời, đẹp đạo”*, <https://baoangiang.com.vn/tin-do-tu-an-hieu-nghia-song-tot-doi-dep-dao--a290240.html>
- 39 Phước An (27/10/2020): *Đồng bào dân tộc Chăm chung tay hướng về miền Trung*, <http://ubmttq.hochiminhcity.gov.vn/TinTuc/thongtinkhac/Lists/Posts/Post.aspx?CategoryId=3&ItemID=3819&PublishedDate=2020-10-27T14:00:00Z>.
- 40 Theo Mục sư Phạm Ngọc Điệp – Tổng thủ quỹ, *Danh sách ủng hộ bão lụt miền Trung năm 2020*, Hội thánh Liên Hữu Cơ Đốc Việt Nam, ngày 12 tháng 11 năm 2020, Lưu hành nội bộ.
- 41 Hương Diệp (14/10/2019), *Biểu dương, phát huy vai trò của các tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó biến đổi khí hậu*, <http://mattran.org.vn/hoat-dong/bieu-duong-phat-huy-vai-tro-cua-cac-ton-giao-tham-gia-bao-ve-moi-truong-va-ung-pho-voi-bien-doi-khi-hau-28357.html>.

**TÀI LIỆU THAM KHẢO**

1. Phước An (27/10/2020): *Đồng bào dân tộc Chăm chung tay hướng về miền Trung*,  
<http://ubmttq.hochiminhcity.gov.vn/TinTuc/thongtinkhac/Lists/Posts/Post.aspx?CategoryId=3&ItemID=3819&PublishedDate=2020-10-27T14:00:00Z>
2. Ban Từ thiện Xã hội Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2018 Ban Từ thiện xã hội Trung Ương GHPGVN, nguồn: website Cơ sở dữ liệu số Giáo hội Phật giáo Việt Nam.
3. Ban Từ thiện Xã hội Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2019 Ban Từ thiện Xã hội Trung ương GHPGVN, Tp. Hồ Chí Minh, ngày 01 tháng 12 năm 2019.
4. Ban thường trực Ủy ban ĐKCG Việt Nam Thành phố Hà Nội, Báo cáo kết quả 02 năm triển khai thực hiện xây dựng Xứ, Họ đạo tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu của Ủy ban ĐKCG Việt nam Thành phố (2018-2020), tháng 07 năm 2020, Lưu hành nội bộ, Hà Nội.
5. Ban Trị sự Trung ương Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo, Báo cáo kết quả tham gia ủng hộ đồng bào miền Trung trong Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo (từ ngày 20/10/2020 đến 17/11/2020), Số 930/BC-BTSTƯ, ngày 18 tháng 11 năm 2020.
6. Caritas Hà Tĩnh (29/10/2021), Thư ngỏ hỗ trợ khám chữa bệnh cho người dân vùng lũ lụt, <http://caritasvietnam.org/caritas-ha-tinh-thu-ngo-ho-tro-kham-chua-benh-cho-nguoi-dan-vung-lu-lut/>
7. Fx. Trần Đình Cao (14/3/2021): Thánh lễ đặt viên đá khởi công xây dựng Nhà vượt lũ Cộng đồng thuộc Giáo họ Tiên Nghĩa, Giáo xứ Liên Hòa, <https://giaophanhatinh.org/thanh-le-dat-vien-da-khoi-cong-xay-dung-nha-vuot-lu-cong-dong-thuoc-giao-ho-tien-nghia-giao-xu-lien-hoa-12748>
8. Trần Linh Chi, Nguyễn Song Tùng (2014), “Truyền thông môi trường trong tôn giáo ở Việt Nam hiện nay”, Nghiên cứu Tôn giáo, số 01 (127).
9. Nguyễn Tấn Đạt (2019), “Phật giáo Hòa Hảo với sứ mệnh bảo vệ môi trường”, Môi trường, số 9.
10. Thích Trung Định (2021), “Phật giáo và môi trường sinh thái”, Văn hóa Phật giáo, số 368.
11. Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Văn kiện Đại hội Đại biểu Phật giáo Toàn quốc lần thứ VIII (2017-2022), lưu hành nội bộ, Hà Nội, ngày 19-22 tháng 11 năm 2017.
12. Vũ Thị Thu Hà (Chủ biên, 2020), *Biến đổi của đạo Tin Lành trong phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.

13. Hội đồng Trị sự - Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Công văn số 016/CV-HDTS v/v tổ chức nghi lễ nguyện cầu bình an phục vụ nhu cầu xã hội trong dịp Tết cổ truyền xuân Canh Tý, Hà Nội, ngày 06 tháng 01 năm 2020.
14. Xuân Hùng (19/1/2013), Chung tay xây dựng phố phường, <https://nhandan.vn/tin-tuc-su-kien/chung-tay-xay-dung-pho-phuong-383833>
15. Thích Thiện Huy - Môn phong Liên tông Tịnh độ Non Bông, “Mô hình của Liên tông Tịnh độ Non Bông trong công tác trồng rừng, bảo vệ môi trường”, in trong Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Văn kiện Đại hội Đại biểu Phật giáo Toàn quốc lần thứ VIII (2017-2022), Hà Nội, ngày 19-22 tháng 11 năm 2017.
16. Tiến Khởi (14/10/2017), Caritas Việt nam và Caritas giáo phận Vinh nghiệm thu và trao nhà, giếng, đường giao thông cho người dân vùng lũ, <http://gpvinh.net/modules.php?name=News&op=viewst&sid=13763>
17. Hương Lan (2019), “Chùa Pháp Vân: Mô hình điểm của Phật giáo trong công tác bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu”, Môi trường, số 9.
18. Châu Loan (2019), “Hội thánh Cao Đài Tiên Thiên: Khuyến khích các hoạt động từ thiện, bác ái, bảo vệ môi trường Xanh-Sạch-Đẹp”, Môi trường, số 9.
19. Nguyễn Linh, Lan tỏa các mô hình bảo vệ môi trường trong đồng bào tôn giáo tỉnh Hậu Giang, Nguồn: <http://btgcp.gov.vn/doi-song-tin-nguong-ton-giao/lan-toa-cac-mo-hinh-bao-ve-moi-truong-trong-dong-bao-ton-giao-tinh-hau-giang-postMqvwXjmO.html>.
20. Mangroves for the Future Investing in Coastal Ecosystems: Cộng đồng Phật giáo tham gia bảo tồn, phát triển rừng ngập mặn ven biển Cù Lao Lợi Quan, tỉnh Tiền Giang, nguồn: <http://www.mangrovesforthefuture.org/assets/Repository/Documents/Sach-SGF-07-250813-FINAL.pdf>
21. Maria Nguyễn Thị Mùi (9/3/2018), Caritas Vinh: Giám sát xây dựng nhà và hỗ trợ cho 1370 hộ dân bị thiệt hại cây trồng do bão số 10 năm 2017, <http://gpvinh.net/modules.php?name=News&op=viewst&sid=14025>
22. MTTQ Tây Ninh (22/10/2020), Ban đại diện Hội thánh Cao Đài Tòa thánh Tây Ninh: Vận động tiền, quà ủng hộ đồng bào miền Trung bị bão lũ, <http://mattran.org.vn/dan-toc-ton-giao/ban-dai-dien-hoi-thanh-cao-dai-toa-thanh-tay-ninh-van-dong-tien-qua-ung-ho-dong-bao-mien-trung-bi-bao-lu-35067.html>
23. PTT. Caritas Việt Nam (13/05/2021), Caritas Việt Nam: Phóng sự hỗ trợ xây dựng nhà cửa sau bão lũ 2020 tại TGP. Huế, <http://caritasvietnam.org/caritas-viet-nam-phong-su-ho-tro-xay-dung-nha-cua-sau-bao-lu-tai-tgp-hue/>

- 24.PTT. Caritas Việt Nam (13/05/2021), Phóng sự hỗ trợ giống cây trồng, vật nuôi sau bão lũ 2020 tại TGP. Huế, <http://caritasvietnam.org/caritas-viet-nam-phong-su-ho-tro-giong-cay-trong-vat-nuoi-sau-bao-lu-2020-tai-tgp-hue/>
- 25.Hòa thượng Thích Gia Quang – Trưởng trực Hội đồng Môn phong: Danh sách các tự viện, tịnh xá trong Môn phong Liên Tông Tịnh Độ Non Bồng (cập nhật đến ngày 7/3/2018), <https://lientongtinhdh.com/danh-sach-tu-vien-trong-tong-phong-lien-tong-tinh-do-non-bong>.
- 26.Diễm Quỳnh (11/12/2020), Điểm sáng tự quản bảo vệ môi trường, <http://www.baobariavungtau.com.vn/xa-hoi/202012/diem-sang-tu-quan-bao-ve-moi-truong-915591/index.htm>
- 27.Tạ Ngọc Tấn (Chủ biên, 2015, Văn hóa tôn giáo với phát triển bền vững ở Việt Nam, Nxb. Lý luận Chính trị, Hà Nội.
- 28.Lê Đức Thắng (2019), “Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam: Bảo tồn và phát huy giá trị nền y học cổ truyền dân tộc, vì môi trường và sức khỏe cộng đồng”, Môi trường, số 9.
- 29.Thích Đức Thiện (2020), “Giáo hội Phật giáo Việt Nam tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu”, Văn hóa Phật giáo, số 353.
- 30.Nguyễn Tường (06/11/2020), Hội đồng chức sắc Chăm Balamôn tỉnh Ninh Thuận ủng hộ Quỹ vì người nghèo và ủng hộ đồng bào miền Trung bị thiệt hại do mưa, lũ, <http://www.ninhthuan.gov.vn/chinhquyen/ubmttq/Pages/Hoi-dong-chuc-sac-Cham-Balamon-tinh-Ninh-Thuan-ung-ho-Quy-vi-nguoi-ngheo-va-ung-ho-dong-bao-mien-trung-bi-thiet-hai-do-mua,.aspx>
- 31.Nguyễn Tường, Chương trình phối hợp bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu giữa Ủy ban MTTQ Việt Nam tỉnh Ninh Thuận và các tổ chức tôn giáo trên địa bàn, <http://btgcp.gov.vn/cong-tac-ton-giao/chuong-trinh-phoi-hop-bao-ve-moi-truong-va-ung-pho-voi-bien-doi-khi-hau-giua-uy-ban-mttq-viet-nam-tinh-ninh-thuan-va-cac-to-chuc-ton-giao-tren-dia-ban-postEp3A5Mm3.html>
- 32.Nguyễn Thành Trung (29/10/2020), Hà Nội: Chùa Pháp Vân tặng 300 phần quà cho đồng bào vùng lũ tỉnh Thừa Thiên-Huế, <https://www.phattuvietnam.net/ha-noi-chua-phap-van-tang-300-phan-qu-a-cho-dong-bao-vung-lu-tinh-thua-thien-hue/>.
- 33.Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (2020), Tài liệu Đại hội thi đua yêu nước Mặt trận Tổ quốc Việt Nam giai đoạn 2020-2025, Lưu hành nội bộ, Hà Nội.
- 34.Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố Hà Nội (2019), Tài liệu hội nghị Sơ kết 3 năm thực hiện công tác phối hợp bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu, Lưu hành nội bộ, Hà Nội.

35. Văn phòng Giáo sĩ và Văn phòng Phát triển Con người của FABC (11/11/2019), Đào tạo Chứng sinh châu Á: Hội thảo về Biến đổi Khí hậu – Văn bản Cam kết, Nguồn: <https://www.hdgmvietnam.com/chi-tiet/dao-tao-chung-sinh-chau-a-hoi-thao-ve-su-bien-doi-khi-hau-van-ban-cam-ket-35559>
36. Khánh Vi (2019), 18 tu viện được tuyên dương bảo vệ môi trường, <https://giacngo.vn/18-tu-vien-duoc-tuyen-duong-bao-ve-moi-truong-post49881.html>.
37. Viện Nghiên cứu Phật học Việt Nam và Trường Đại học Khoa học Xã hội & Nhân văn Tp.HCM (2015), Phật giáo vùng Mê-Kông: Ý thức môi trường và toàn cầu hóa, Nxb. Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.

### **Abstract**

## **RESPONSE TO NATURAL DISASTERS AND CLIMATE CHANGES BY RELIGIOUS ORGANIZATIONS IN VIETNAM TODAY**

**Nguyen Thi Bich Ngoan**

*Institute for Religious Studies, VASS*

Religious organizations in Vietnam are actively participating in activities to overcome risks caused by natural disasters and climate change. Firstly, religious organizations participate in taking care of spiritual life, alleviating pain and loss caused by natural disasters and epidemics. Secondly, religious organizations strengthen coordination with government departments and agencies, Vietnam Fatherland Front Committee to provide material support for people to overcome risks due to natural, environmental disasters and unusual and extreme weather phenomena caused by climate change.

**Keywords:** Religion; natural disasters; climate change; Vietnam.